

Euroopan yhteisö unioniksi

Euroopan yhteisössä syntyi vuonna 1987 päätös sisämarkkinoista, joilla pyrittiin parantamaan talouden toimintaedellytyksiä. Euroopan yhtenäisasiakirjalla määritettiin sisämarkkinoiden perustamisen tavoitteeksi vuoden 1993 alku, ja siihen liittyi myös poliittisen yhteistyön kehittäminen. Sisämarkkoihin ei kuitenkaan sisällynyt talous- ja rahaliiton muodostaminen, jota oli yritetty jo 1970-luvulla mutta epäonnistuttu.

Komission puheenjohtaja Jacques Delors toi esille tarpeen jatkaa siitä eteenpäin poliittisen unionin sekä siihen liittyvän talous- ja rahaliiton luomiseksi. Hänen mielestään ilman poliittista ohjausta ja valuuttojen kiinnittämistä toisiinsa talouksien epätahtisuus tulisi hajottamaan sisämarkkinat.

Vuonna 1989 komissio esitteli ja sai hyväksytyksi kolmiportaisen mallin talous- ja rahaliiton sekä siihen kuuluvan itsenäisen keskuspankin perustamiseksi. Vuodet 1990-1994 varattiin sisämarkkinoiden viimeistelyyn ja rahamarkkinoiden sääntelyn vapauttamiseen. Toisessa vaiheessa tuli perustaa Euroopan rahainstituutti, jonka tehtävänä oli valmistella keskuspankin ja keskuspankkijärjestelmän perustamista. Kolmannessa vaiheessa valuuttakurssit oli määrä kiinnittää lopullisesti ja siirtyä yhteisen valuutan käyttöön. Euroopan keskuspankin tuli ottaa vastuu rahapolitiikan ohjaamisesta.

Saksan yhdistyminen antoi aiheita kiirehtiä unionisuunnitelmien toteutusta. Siten sidottaisiin Saksa tiukasti mukaan eurooppalaiseen integraatioon. Roomassa 14. ja 15. joulukuuta 1990 kokoontunut valtioiden johtajien kokous, Eurooppa-neuvosto, päätti käynnistää kaksi hallitusten välistä konferenssia EY:n perussopimuksen uudistamiseksi.

Suunnitelma Euroopan unionista tarkoitti Euroopan yhteisön toiminnan laajentamista sisäisen ja ulkoisen turvallisuuspolitiikan alalle sekä siihen liittyen talous- ja rahaliiton muodostamista. Hollanti aloittaessaan puheenjohtajakauden kesällä 1991 asetti tavoitteeksi ylikansallisen päätöksenteon ulottamisen myös puolustuspolitiikkaan, jolloin Euroopan unionille olisi otettu Länsi-Euroopan unionin (WEU:n) tehtävät ja niihin kuulunut yhteisen puolustuksen velvoite.

Hanketta vastustettiin kuitenkin laajalti, koska monessakaan maassa ei haluttu luovuttaa päätösvaltaa näissä kansallisesti tärkeissä asioissa etäiseksi koetulle unionin (komission) virkamiesten joukolle tai ministerineuvostolle enemmistöpäätösten varaan. Erityisesti Iso-Britannia protestoi kaikkea uutta ylikansallista päätöksentekoa vastaan. Syyskuussa 1991 Hollannin esitys vedettiin takaisin, ja ryhdyttiin hakemaan kompromissia.

Sopimus Euroopan unionista syntyi 10. joulukuussa 1991 Maastrichtin Eurooppa-neuvoston kokouksessa. Sitä pidettiin kompromissina federalistisen (liittovaltio-)suuntauksen ja valtioliittoa kannattavien maiden välillä. Hahmotettiin ”kolmen pilarin järjestelmä”, jolloin ensimmäisenä pilarina Euroopan yhteisö jatkoi toimintaansa talouden ja sisäasioiden alalla, kun taas (toisena pilarina) yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta

päittäisi jäsenmaiden hallituksia edustava neuvosto yksimielisyyden periaatteella. Kolmanteen pilariin jäivät oikeus- ja sisäasiat.

Lisäksi Maastrichtin sopimuksessa määritettiin unionin kansalaisuus ja laajennettiin EU:n parlamentin valtaa. Talous- ja rahaliitto liitettiin sopimukseen Delorsin vuonna 1989 esittämän suunnitelman mukaisesti.

Maastrichtissa valmiiksi neuvoteltu sopimus allekirjoitettiin 7.2.1992. Sen voimaantuloa viivästyttivät kansanäänestykset. Sopimusteksti oli erittäin vaikeaselkoinen, joten se ei voinut aueta kansalaisille eivätkä edes asiantuntijat olleet yksimielisiä tulkinnoista. Niissä maissa, missä se joutui kansanäänestykseen, kamppailusta tuli kovia sisäpoliittisia kiistoja.

Tanskalaiset hylkäsivät aluksi sopimuksen mutta eräiden varausten teon jälkeen Tanska tuli kuitenkin unioniin mukaan. Ranskassa hyväksyminen oli kaatua erittäin tiukassa kansanäänestyksessä. Myös eräissä muissa vastarinta oli kovaa, ja esimerkiksi Saksassa hyväksyminen saatiin vasta perustuslakituomioistuimen todettua, ettei sopimus merkitse liittovaltiota vaan "valtioiden välistä liittoa". Englannissa sopimusta ei alistettu kansanäänestykseen, mutta erityisesti konservatiivien vastarinta oli edelleen ankaraa, vaikka heidän esittämänsä vaatimukset ylikansallisen päätöksenteon laajennuksen torjumiseksi oli jo otettu huomioon.

Sopimus Euroopan unionista tuli voimaan 1. marraskuuta 1993.

Lähteet: Nicholas Moussis, Guide to European Politics (15. edition, European Study Service, 2010), s. 21-22 ja 121-130;

Internet: https://fi.wikipedia.org/wiki/Maastrichtin_sopimus ; <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=URISERV%3Axy0026> ; https://en.wikipedia.org/wiki/Maastricht_Treaty